

ΜΙΑ κοπέλλα που έχει αυτοκτονήσει, τη γλυτώνει και ξαναγυρίζει στη ζωή. Είναι μιά από τις φτωχούλες που βγαίνουν απ' το σπίτι τους για να φάνε το ξένο ψωμί. 'Αφού έπαθε ότι κατά κανόνα παθαίνουν αυτά τα πλάσματα κι' αφού, στο δρόμο που ρίχτηκε ντροπισασμένη, έρημη και απένταρη, δέ βρέθηκε κανείς να την κρατήσει στη ζωή έστω και για χατίρι της πληρωμένης ήδονης, πήρε συμπλιμέ. Τώρα βγαίνει απ' το νοσοκομείο και τη συμμαζεύει ένας διάσημος ηλιθιωμένος συγγραφέας, μυθιστοριογράφος, συγκινημένος απ' την περιπέτεια της που τη διάβασε στην έφημερίδα. Σύμφωνα με τη «συνέντευξη» που πρόφτασε να της πάρει ένας δημοσιογράφος μόλις την πήγανε στο νοσοκομείο, η περιπέτεια αυτή ήταν έτσι: Η νέα ήταν νταντά στο σπίτι του προξένου της Σμύρνης. Εκεί τη γνώρισε και τη χάλασε αφού της έταξε γάμο ένας αξιωματικός του ναυτικού. Αυτός σέ λίγο άρρεβωνιάζεται στη Ρώμη. Η κ. προξένου που μαθαίνει το πάθημά της την πετάει έξω. Η κοπέλλα δυστυχισμένη γυρίζει στη Ρώμη, βρίσκεται στα παγκάκια, γιατί δεν έχει ούτε το ξενοδοχείο της να πληρώσει και πέρνει συμπλιμέ.

Τώρα αρχίζει το δράμα. Ο συγγραφέας τη συμάζεψε, γιατί από τη συγκινητική της περιπέτεια, που μυρίζει άγνότητα και αυτοθυσία, αυτός τη φαντάστηκε σεμνή και γλυκεία και μάλιστα τρυφερή και την έρωτεύθηκε. Τη φέρνει στο σπίτι του, όπου ζει με νοίκι, έργένης σ' ένα παληοδωμάτιο γεμάτο από παλιά επιπλα, βιβλία, φλυαρία της νοικοκυράς του και στρίγγλικο θόρυβο του δρόμου, με την έλπίδα να ζήσει μαζί της το ρομάντσο που έπλασε με τη φαντασία του. Η νέα όμως φαίνεται ανήσυχη. Βλέπει πως η καινούργια ημέρα που χαράζει γι' αυτήν, ενώ για τους άλλους δειχνει ωραία, γι' αυτήν είναι πιο σκοτεινιασμένη από πριν, κι' αυτό γιατί το ενδιαφέρον που της δείχνουν αυτά τα νέα πρόσωπα τώρα γεννήθηκε απ' την περιπέτεια της κι' αυτή η περιπέτεια είναι ένα ψέμμα. Όταν η νέα την Ιστορήσε στο δημοσιογράφο, πίστευε πως θα πέθαινε, και θέλοντας να στολίζει κάπως την άβλια ύπαρξή της για το θάνατο, έπλασε την Ιστορία με τον αξιωματικό. Αυτός ο νέος πέρασε πράγματι απ' το σπίτι του προξένου στη Σμύρνη και της είχε και ριχτεί μάλιστα. Της είχε ακόμα και υπόσχεση δώσει. Μά έφυγε. Η νέα αναμμένη απ' αυτόν παραδίνεται στον πρόξενο. Αυτός, παντρεμένος με μιά κακοφτιαγμένη γυναικούλα, είναι δυστυχισμένος έρωτικά και προσπαθεί να κάνει το καλό στους άλλους για να λιγώσει τη δυστυχία του. Μάλιστα φρόντισε κιόλας να ενώσει τον αξιωματικό με τη νέα. Μά να που ο αξιωματικός έφυγε, η νέα είναι νέα κι' έτσι αρχίζει μέσα στο σπίτι του η κρυφή άκολασία, με άγωνίες, με λαχτάρες, ως που ξεσπάει τέλος, όταν η μικρή κορούλα του προξένου που έπαιζε στην ταράτσα ανεβαίνει στο πεζούλι και πέφτει και σκοτώνεται, γιατί η νταντά που έπρεπε να την προσέχει τη στιγμή αυτή είχε στριμωχτεί κάπου εκεί με τον πρόξενο. Βρώμικη Ιστορία για τη νέα. Με την ιδέα πως θα πέθαινε θέλησε να της βάλουν ένα ωραίο φόρεμα, το φόρεμα της άρρεβωνιαστικής.

Κι' είπε το ψέμμα στο δημοσιογράφο. Μά όμως που δεν πέθανε, βιά που βγήκε απ' το νοσοκομείο, ξανατλημένη και δυστυχισμένη περισσότερο, γιατί πως θα ζήσει τώρα μ' αυτό το ψέμμα; Το φόρεμα που φόρεσε είναι κλεμμένο. Θά της το βγάλουν και να την γυμνή με τη βρωμιά της. Κι' αυτό γίνεται στις τρεις πράξεις του έργου. Ένα ένα μπαίνουν τα πρόσωπα της τραγωδίας της για να της ζητήσουν τον λόγο ή για να την ύποστηρίξουν, όπως ο αξιωματικός που θέλει να «επανορθώσει». Σάν σκυλιά χυμού άπανάφης και της ξεσκίζουν το κλεμμένο φόρεμα, ως που ξανά αυτοκτονεί και πέθαινει, αυτή τη φορά έντε-

λως γυμνή. Μά κι' οι άλλοι που ζούν έχουν ξεγυμνωθεί. Κι' ο συγγραφέας λέει: «Δέ φταίει αυτή, δέ φταίει κανείς, φταίει η ζωή έτσι που είναι φτιαγμένη. 'Ας τη φτιάξουμε καλύτερη. 'Ας ντύσουμε τους γυμνούς με άληθινά φορέματα». Με ποιόν τρόπο δεν τό λέει.

Βλέπει ο αναγνώστης πόσο μακρὸς είναι ο μύθος, ή «υπόθεση» του έργου. Όμως ο τρόπος που τον έχει κάνει δράμα ο συγγραφέας είναι πρωτότυπος. Πρώτα πρώτα οι τύποι του είναι πολύ τυπικοί, πολύ αφαιρεμένες ιδέες. Δέν έχουνε και κάτι το δικό τους. Η τυπική νέα, ο τυπικός κακοπαντρεμένος σύζυγος, ο τυπικός νέος, ο τυπικός μυθιστοριογράφος, δημοσιογράφος κλπ. «Όλοι γυμνοί. Γυμνοί; Όχι ακριβώς, γυμνούς θέλει να τους κάνει και τους κάνει μηχανικούς. Είναι δλοι τους μηχανικοί. Δέν έχει κανείς δική του πνοή. Μιλούν, βαδίζουν σά νευρόσπαστα. Τους παρακολουθούμε με μεγάλη περιέργεια, μά η φαντασία μας μένει κλειστή και η καρδιά μας περισσότερο. Δέ μάς συγκινούν. 'Οραία λόγια, άφαιτες ιδέες, πρωτότυπα σκηνικά τεχνάσματα. Τίποτα δέν ώφελει, θέατρο δέν είναι. Και σάν αυτό είναι όλα σχεδόν τα έργα του Πιραντέλλο. Ένας έπίγονος κι' αυτός της μεγάλης 'Ιψενικής οικογενείας. Σάν έπίγονος καλλιεργεί σέ υπερβολή το χαρακτηριστικό της γενιάς και τό κάνει πιά έλάττωμα. Δέν είναι άρχή, είναι τέλος, παρακλάδι έκφυλισμένο.

Ένα τέτοιο έργο, ένα μηχανικό κατασκευάσμα που θέατρο δέν είναι, δέν είναι φυσικά και για να παρασταθεί, παρά μόνον να διαβαστεί. Και σάν ανάγνωσμα είναι πολύ ενδιαφέρον. Μπορώ μάλιστα να προσθέσω πως στη δεύτερη πράξη, στη σκηνή μεταξύ προξένου και νέας, χαράζει και κάποια ζωή, κάποια συγκίνηση. Όμως δέν είναι για να παρασταθεί, ούτε αυτό ούτε κανένα από τα πολλά έργα του Πιραντέλλο. Γι' αυτό, για το άνέβασμα του έργου στο «Εθνικό Θέατρο» δέν έχουμε και πολλά να ποούμε. Γιατί, όπως είναι αυτό μηχανικό, μηχανικά πρέπει και να παρασταθεί. Ο σκηνοθέτης δέν έχει παρά να τονίσει ότι κάνει το έργο πρωτότυπο, δηλ. τα έλαττώματά του. Και δέν τα κατάφερε άσκημα ο κ. Ροντήρης, μέσα στα στενά όρια δημιουργίας που του άφίνει ο συγγραφέας. Θά μπορούσε να κάνει περισσότερα. Πχ. να βάλει ως και τα μούτρα των ήθοποιών. Της νέας αφής πράσινο. Του συγγραφέα μπλε μαρέν. Του πρόξενου κόκκινο του άστακού. Του αξιωματικού ρόζ. Της νοικοκυράς άσπρο και μαύρο καρρέ. Του δημοσιογράφου παρδαλό με όλα τα χρώματα της Ιριδος. Και να τους ντύσει ανάλογα. Τη νέα να τη βγάλει τσίτσιδη. Τον πρόξενο με ούρα μαϊμούς. Το συγγραφέα με κέρατα κ.λ.π. Αυτά όμως δέν μπορούν να γίνουν στο 'Εθνικό Θέατρο που είναι τόσο τυπικά ιδιότροπο. Όποτε καλά ήταν. Και οι ήθοποιοί; Κι' αυτοί παίξανε δλοι καλά μέσα στο στενό τους πλαίσιο. Πολύ καλός, μά σπουδαίος ήταν ο κ. Γληνός στη β' πράξη, αδιάφορο άν κακομεταχειρίζεται τη φωνή του έδω εκεί. Σπουδαία ήταν και η δις Παπαδάκη, μά λίγο ρομαντική. Κι' αυτή κακομεταχειρίζεται τη φωνή της. Εότυχώς είναι κι' ο κ. Μινωτής που ξεκουράζει με τό καθαρό του μέταλλο. Ο κ. Μυράτ πολύ καλός, πολύ καθως πρέπει, τελειότερος από όλους στον ήσυχο ρόλο του. Μά στεναχωριέμαι γιατί όλα αυτά είναι ψέμματα. Οι ήθοποιοί δέν είχαν στάδιο να δημιουργήσουν. Κ' έτσι που ήταν, ήταν καλοί, κι' άλλοιως άν ήταν, πάλι καλοί θά ήταν.

Η μετάφραση του κ. Μπαρλά πολύ καλή. Το έργο το διάβασα σέ μίαν άλλη του κ. Παπανδρέου, δημοσιευμένη. Κι' αυτή καλή.

Υ.Γ. Για το νέο έργο «Μις Μπά» που παίζει ή κ. Κοτοπούλη στο επόμενο. **Β. ΡΩΤΑΣ**